רבי אליעזר דמילה פרק תשעה עשר שבת קלד.

חספניתא. פניו מתבקעות. ואלו אומר שהוא מין שמין שקורין מייר"ש והוא (בגרב) וכתרם שכתוב בתורה (דברים כח) [3]וחספניתא תרגום של חרס: **כמיא דסילקא.** מרק תרדין: **חזי לחולה.** שמין כו סכנה: **יבעלו.** דהאי נמי מולה הוא: **אכל לכולי עלמא שרי.** ר"מ וסתם מתני' ר"מ [פסחים לו.] ואלמלי תנן זה בעצמו וזה בעצמו: **פסח.** גבי שאר מוליס: **לא כעו ליכא.** לטרפו ולערבו יפה יפה: **ולא ליגך.** לא יערבנו כל כך: **ומתרך היינו דקסני נוסן זה בעצמו וזה בעצמו.** שמערב ואינו לוכך: **אין ממסננין את החרדל.** כי"ש: **כמסננת שלו.** טעמא מפרש לקמיה דמיחזי כבורר שמשליך הסוכין שלו:

[6]חספניתא מאי תקנתיה לימשי טובא במיא דסילקא: לא שחק מערב שבת: תנו רבנן דברים שאין עושין למילה בשבת עושין לה ביו"ט [1]שושחקין לה כמון וטורפין לה יין ושמן א"ל אביי לרב יוסף מאי שנא כמון בי"ט דחזי לקדרה יין ושמן חזי נמי בשבת לחולה דתניא [2]אין טורפין יין ושמן לחולה בשבת אמר ר"ש בן אלעזר משום ר"מ אף טורפין יין ושמן א"ר שמעון בן אלעזר פעם אחת חש רבי מאיר במעיו ובקשנו לטרוף לו יין ושמן ולא הנחנו אמרנו לו דבריך יבטלו בחייך אמר לנו אע"פ שאני אומר כך וחבירי אומרים כך [3]מימי לא מלאני לבי לעבור על דברי חבירי הוא ניהו דמחמיר אנפשיה אבל לכולי עלמא שרי התם לא בעי ליכא הכא בעי ליכא הכא נמי ניעביד ולא לילך היינו דקתני נותן זה בפני עצמו וזה בפני עצמו: ת"ר [4]אין מסננין את החרדל במסננת שלו ואין ממתקין אותו בגחלת א"ל אביי לרב יוסף מאי שנא מהא [5]דתנן נותנים ביצה במסננת של חרדל א"ל התם לא מיחזי כבורר הכא מיחזי כבורר ואין ממתקין אותו בגחלת והתניא ממתקין אותו בגחלת לא קשיא [6]כאן בגחלת של מתכת כאן בגחלת של עץ א"ל אביי לרב יוסף מ"ש [7]מבישרא אגומרי א"ל התם לא אפשר הכא אפשר א"ל אביי לרב יוסף מהו לגבן א"ל [8]אסור מ"ש מלישה א"ל התם לא אפשר הכא אפשר והא אמרי נהרדעי גבינה בת יומא מעליא הכי קאמרי דאפילו גבינה בת יומא מעליא: אין עושין לה חלוק כו': אמר אביי [9]אמרה לי אם [10]האי חלוק דינוקא לפניה לסיטרא [11]לעילאי דילמא מידביק (מ) גרדא מיניה ואתי לידי כרות שפכה אימיה דאביי עבדא ביסתתא לפלגא אמר אביי האי ינוקא דלית ליה חלוק לייתי בליתא דאית ליה שיפתא וליברכיה לשיפתא לתתאי ועייף ליה לעילאי ואמר אביי אמרה לי אם האי ינוקא דלא ידיע מפקתיה לשייפיה מישחא ולוקמיה לחדי יומא והיכא דזג ליקרעיה בשערתא שתי וערב אבל בכלי מתכות לא משום דזריף ואמר אביי אמרה לי אם האי ינוקא דלא מייץ מיקר (מ) דקר פומיה מאי תקנתיה ליתו כסא גומרי ולינקטיה ליה להדי פומיה דחיים פומיה ומייץ ואמר אביי אמרה לי אם האי ינוקא דלא [12]מנשתיה לינפפיה בנפוותא ומנשתיה ואמר אביי אמרה לי אם האי ינוקא דלא [13]מעוי ליתו סליתא דאימיה ולישרקיה עילויה ומעוי ואמר אביי אמרה לי אם האי ינוקא דקטין לייתו לסילתא דאימיה ולישרקיה עילויה מקוטנא לאולמא ואי אלים מאולמא לקוטנא ואמר אביי אמרה לי אם [14]האי ינוקא דסומק דאכתי לא איבלע ביה דמא [15]ליתרחו ליה עד דאיבלע ביה דמא ולימהלוה [16]דירוק ואכתי לא נפל ביה דמיה ליתרחו עד דנפל ביה דמיה ולימהלוה [17]דתניא א"ר נתן פעם אחת הלכתי לכרכי הים ובאת אשה לפני שמלה בנה ראשון ומת שני ומת שלישי הביאתו לפני ראיתיו שהוא אדום אמרתי לה המתיני לו עד שיבלע בו דמו המתינה לו עד שנבלע בו דמו ומלה אותו וחיה והיו קורין אותו נתן הבבלי על שמי שוב פעם אחת הלכתי למדינת קפוטקיא ובאת אשה אחת לפני שמלה בנה ראשון ומת שני ומת שלישי הביאתו לפני ראיתיו שהוא ירוק הצצתי בו ולא ראיתי בו דם ברית אמרתי לה המתיני לו עד שיפול בו דמו והמתינה לו ומלה אותו וחיה והיו קורין שמו נתן הבבלי על שמי:

מתני'

הבא מיחזי כבורר. מיהו בורר לא הוי שגם הפסולת ראוי לאכילה ולא דמי למסמרת דריש תולין (לקמן ד' קלו:) דאיכא למ"ד חייב משום בורר: מי

מסורת הש"ס

(א) [פי' כעין קרום הטמה כעור הפנים ומתקלף. ערוך]. (ב) [תוספ' פי"ג]. (ג) [לקמן קלט:]. (ד) [גיטין נב.]. (ה) [קידושין לא: יפה נפמון]. (ו) [גי' הערוך בערך שמר אבולאי]. (ז) [פי' שאין יכול להשתין ערוך ע' שחס]. (ח) [פי' שאין מולים הכל מחומטו ערוך]. (ט) [גי' הערוך ליתרהו ישר' במוקף הערוך בערך חרה וכתב"י ניעון שם: ד"ה תרחיה נגיס]. (י) [תולין מז: [תוספ' סי"ז ע"ב]. (כ) [בתרגום שלפניו ליתא וכב"ז כנ: פירש רש"י תוספ' ד"ה פי' רפנן שנפני תדסן].

הגהות הב"ח

(מ) נב' דילמא מידביק ברדתא מיניה: (מ) שם מיקר הוא דקר:

גליון הש"ס

גמ' מימי לא מלאני לבי. לעיל דף קיח ע"ב:

מוסף רש"י

נותנים ביצה במסננת של חרדל. שהחרדל נתון בה, להשתנן ויקולטת את הפסולת ואף הביצה שתתון שלה ניטף ומשתנן עמו ואינה ליה לחרדל למרלה. והתלנן שהוא קטיר משתר לתעלה. ודיניו הלי פירש שעונה של פלה לתוך הגשבל סיל ולא לתוך הרגל. וכמסננת של חרדל הוא דמרי משום שיעי. ויוכל לתוך הקערה שהוא כלי שני ומתלבן התנשבל. (לקמן קלט:). **המתיני לו.** דאין לך דבר הנומד כמני פקות נפש, תון מבעוות כיכנים ונילי ערמות ישמיטת דמים (חולין מז:). **שיבלע בו דמו.** שיהא דמו נגלע בנבורו, שהיה דמו הולך בין עור לבשר והר כמי שאין לו דם והדם הוא הנפש ומתוך שאין בו מיות הוא מת בתוכה קלה (שם).

רבינו חננאל

השבת וכו'. אמר רב יהודה אמר רב הלכה כר' עקיבא. מתני' עושין כל צרכי מילה בשבת מוהלין ופורעין כו'. אמרינן כי מכדי קתני מוהלין ופורעין ומתצצין כו'. עושין כל צרכי מילה למה לי. לאתויי הא דתנו רבנן הפל כל זמן שעוסק במילה תוהר בין על צינון המעכבין את המילה בין על הצינון שאינן מעכבין את המילה. פירש. על צינון המעכבין את המילה חוזר על שאין מעכבין אינו חוזר. דאמרינן מאן תנא פירש. ואתא רבה בר בר חנא לאוקומה כר' ישמעאל בר' יוחנן בן ברוקה. ולא קמה ופשוטה היא. ובא רב אשי להעמידה כר' יוסי דגראה בעליל. דאיפשטיה במנחות תחילת פרק ר' ישמעאל הכי. לאו א"ר יוסי התם כיון דאפשר לא טרחינן הכא נמי כיון דאפשר לא טרחינן. ונדחה גם זו. ואתו נהרדעי ואוקומה כרבנן דפליגי עליה דר' יוסי בבנחות פרק שתי הלחם נילושות. דתנן ר' כהנים בן בנסים ב' בידם ב' סדרים וב' בידם ב' בזיכין. רי' מקדמין לפניהם. ב' ליטול ב' סדרים וב' ליטול ב' בזיכין. המכניסין עומדין בצפון ופניהם לדרום. והמוציאין עומדים בדרום ופניהם לצפון. אילו מושכין ואילו מניחין שפחו של זה בצד שפחו של זה (שנאמר) לפני תמיד. ר' יוסי אומר אפילו אילו נוטלין ואילו מניחין אף זו היתה תמיד. שמעינן מדברייהם שאומרים אילו מושכין ואילו מניחין. פי' מושכין את לחם הפנים. לא שמסירין אותו מעל השלחן כולו אלא מושכין אותו מעט מעט ותפגלה מקצת השלחן. ובאותו מקצת המגולה מניחין (הלחם) המכניסין (הלחם) החדש. וכן עושין שפחו של זה בצד שפחו של זה. וסבירא להו שאם נטלו הישן מעל השלחן אין מחזירין אותו, אלא כיון שסילק הלחם הישן ושאר השלחן שעה אחת כלא לחם, עבור על הכתוב לפני תמיד. ואע"פ שיש לו רשות להדר הא חדש, מיהא שמעינן שהפרוש מן המצוה אין לו עוד לחזור עליה להדרה. ומצאנו בחלמוד א"י המל יומל, מיכן לשתי מילות אחת למילה ואחת לפריעה. אחת למילה ואחת לצינון כדברי ר' עקיבא. ולר' ישמעאל דסבריא ליה דברה תורה כלשון בני אדם נפקא ליה מהא דא"ר יהודה בן פזי אז אמרה חתן דמים למולות, מיכן ב' מילות למילה ולפריעה למילה ולצינון. **תיר מהלקטין את המילה ואם לא הילקט עגש בית.** פי' מהלקטין, יש מי שאומר מלקט הצינון המעכבין את המילה כולן, וכן סבירא לן. ויש מי שאומר מהלקטין מלשון ילקוט. שהעגלה היא כמו ילקוט ובתוכו העגורה, וצריך לחתוך הילקוט כולו לגלות הטבורה, ואם לא תתכו כולו, כאילו לא מל. והמל אם לא הילקט בשבת כל הצינון המעכבין את המילה כאילו לא מל וחילל השבת ונענש כרת. והאי דאמרו לא מספקה, אינה התראה ואינו מתכוון לחלל את השבת אלא לעשות מצוה מיכון, וכיון שלא עשה הניח כיון שעכנסה השבת. מפני שלא הניח כיון שעכנסה השבת. אע"ג דהאי דר מיחבר הוא, כיון דהיא סכנה דמיא לאיספלניה דטייה. **קירא,** שעיה והיא פסולת הדבש. **חספניתא.** כעין קרום הצוכות בעור הפנים ומתקלף. ובלשון שמעאל אל כופה. **פולקא,** בלשון שמעאל פילק. **טורפין,** מערבין. פי' פולחא, שיליא. **מקוטנא לאולמא,** כמקום הדק לעבה. תיר דברים שאין עושין לפולה בשבת עושין לה ביו"ט, שותחין כמון וטורפין לה יין ושמן, יין בפני עצמו ושמן בפני עצמו אבל ע"י ליכא לא. פי' ליכא, עירוב יין ושמן להוליך השמן בתוך היין על (ידי) עירבוב. (אבל) א"ל אביי לרבה מהו לגבן. פי' לגבן ביו"ט, לקפוא גבינה לקבץ פיתותי החלב הקפוי ולעשותם חריץ של גבינה. א"ל אמר לגבן. א"ל והלא גיבון כמו לישת העיסה שנותן מים בקמח ומולל בידיו ועושה פתיתין ומוסיף מים ומקבץ הפתיתים ומוסיף מים ומקבץ הפתיתים ועושה אותם עיסה. כך מקפה החלב בטוכמסו ואחר שיקפה בכלי ועמדו פתיתין, אח"כ מכנים ידו ופותתו, ומגבן מתוך הקום. הנה גיבון ולישה מלאכתן שוה, מפני מה זה מותר וזה אסור. **ופריק** לי קמח אי אפשר לאוכלו אלא ע"י לישה ביומו, והחלב אפשר לאכלו חלב או לעשותו גבינה בערב. **אקשינן** עלה והא אמרו נהרדעי גבינה בת יומא מעליא והנה הוא כמו כמר הלישה, וכשם שהפת חמה מעליא כך הגבינה בת יומא מעליא. ופריק ליה הכי קאמר אפילו בת יומא מעליא מכלל שבת שנים ושלשה ימים מעליא טפי, ואפילו בת יומא מעליא. אין עושין לפולה חלוק לכתחילה אבל כורך עליה סמרטוט.

עין משפט נר מצוה

בג א מיי' פ"ב מהלכות מילה הל' יוד סמג עשין מה טוש"ע יו"ד סי' רסו סעיף ו: בד ב ג מיי' פ"ג מהל' ריש הלכה ז סמג לאין עה טוש"ע א"ח סי' תקי סעיף ג: (וכתב הלמם ביה פ"ב הלכ' ט"ו טוש"ע יו"ד סי' רסו סעיף ה): בה ד טוש"ע שם סעיף ה: בו ה טוש"ע יו"ד סי' רסד סעיף ג בהגה): בז ו ז מיי' פ"ג מהל' מילה הלכה ז טוש"ע יו"ד סי' רסו סעיף ג:

לעזי רש"י

אינייר"א [אוביידר"א]. מין צרעת, שבה הפנים מתבקעות. פיינד"ץ [פיינייש]. חוטים הלויים בבד. אינפלי"ר. לנפח. וא"ן [ו"ן]. סניפה. אליינ"א [אליינ"ר]. לנשום. אשאולדי"ר [אישלאוריי"ר]. להחליק.

רב נסים גאון

אז הוא בן עונשין. וכיון שראינו שענש הכתוב מי שלא נימול שנאמר (בראשית יז) ועדל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה וגו', ידענו כי דבר זה מיוחד הוא באנשים גדולים ולא בנערים. ומצאנו כתוב בו בשר ערלתו להודיענו שהמילה דוחה את הצרעת על דרך העיקר שהקדמני דאחי עשה ודחי לא תעשה, וכי בעת שתהיה בעולה בהרת יטול ויחתוך אותה ויחבה מה שכתוב (דברים כד) השמר בנגע הצרעת. והוצרכנו שיבאר לנו דבר זה להסיר מדעתנו מה שהיה עולה עליו שמה היינו סבורים כי זה שכתוב (שם) לשמור מאד ולעשות הוא דבר טופף על הלאו, והוה ליה לא תעשה ועשה ואין המילה דוחה אותן שאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה. והסיר ממנו סברא זו והודיענו שהוא לא תעשה כלבד והמילה דוחה אותה. וזהו שאמרו חינם גדול דכתב ביה בשר, והקטן נמי שהוא בן ח' ימים נאמר בו וביום השמיני ימול בשר ערלתו, יודענו כי המילה ביום ח' תדחה (ניד) את הצרעת. נשאר לנו לשאול על הבינוני והוא שעברו עליו ח' ימים ולא נימול בפני מאורע שאירע לו כגון שהיה חולה או שהיה בו ספק, התהיה המילה רואיה בו בעת שיש בהרת בערלתו או לא, ולפיכך אמרו ביגוני מגלן, ובאה התשובה משם אביי דאתיא מבינייא, ומשם רבא מילה בזמנה [ולא] צריכא קרא כו'. ומפי על דעת אבוי שהמילה מותרת בבינוני במקום שיש בהרת נלמוד מגדול וקטן כמו שפנינו ו"ש (שם) מכנין אב משני כתובים הצד השוה שבהן כו'. וכן הוא הילוך הדבר מכאן, כי הבינוני לא יתכן שנלמוד מן הגדול לפי שהגדול ענש כרת לכך התירו בו בהתוכב תתיכה הבהרת, אבל הבינוני שאין בו חיוב כרת אין דבר זה מותר בו. וכמו כן לא נלמוד דבר זה מן הקטן כי הקטן מילתו בזמנה ביום ח' והיא דוחה את השבת ולפיכך התיר הכתוב תתיכה הבהרת, אבל הבינוני שאין מילתו בזמנה לא. ומאחר שלא יכולנו ללמוד דבר זה מאחד מהן חיבינו אותם ביחד וקיימנו דבר עיקר מהן שהבינוני מותר לתתוך בהרת מערלתו. וכן הילוכו של דבר בענין זה, ביגוני מגלן, אמר אביי אתיא (מבייא) מה לגדול שכן ענוש כרת קטן יוכיח שאינו ענוש כרת, מה לקטן שכן מילה בזמנה גדול יוכיח שאין מילה בזמנה, חזור הדין הצד השוה שבהן שמילתו דוחה את הצרעת אף אני אביא ביגוני שהוא מילתו דוחה את הצרעת. וזהא לא הוצרך לדבר זה כי הוא סובר כי בשר ערלתו שנאמר בבן שמנת ימים לא בא להתיר מילה בן שמונת ימים במקום שיש בהרת כי זה נלמדנו מקל וחומר, השתא שבת חמורה דוחה צרעת קלה לא כל שכן, והאיל ואינו צריך לבן ח' ימים הועיל לתתיר המילה בבינוני במקום שיש בהרת. **לא צריכא** אפי' ר' יהודה דאמר דבר שאינו מתכוין אסור. כבר פירשנו זה בפרק כירה. **לבדו ולא מילה שלא בזמנה דאתיא מקל וחומר.** וגם זה פירשנו בפ' במה מדליקין. מילה דנכרתו עליה י"ג בריתות. מפורשין הן בחורה (בו אשרה יז) ואלו הן, ואתה את בריתי תשמר, ואתנה בריתי, אני הנה בריתי, והקיומתי את בריתי לברית עולם, ואתה את בריתי תשמור, והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם, את בריתי הפר, והקיומתי את בריתי לברית עולם, את בריתי אקים את יצחק. (ו)

(ו) פה מיסגרין יפפול יגלי סדרים והמתיין כפרשה ימלאם מנלאם ומסתרים.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com